

УДК 336.13.14

К. В. Васьківська

доктор економічних наук, професор,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
Католицький університет Любелський Івана Павла II

О. І. Децик

здобувач

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

О. Б. Прокопишак

аспірант

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті теоретично обґрунтовано суть фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва. Проаналізовано форми фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва, виділено: інвестування; кредитування; державне фінансування; самофінансування; соціальне страхування; лізинг; інвестиційний консалтинг; благодійну діяльність. Звернуто увагу на те, що відповідно до вимог часу змінюються і принципи фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва, функціонування яких визначає темпи і ефективність інвестицій та активізує інвестиційну діяльність на державному, регіональному та локальному рівнях. Обґрунтовано структурні компоненти механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва, комплексне використання яких забезпечить ефективне його функціонування.

Ключові слова: фінансове забезпечення, інвестиційна діяльність, суб'єкти підприємництва, структурні компоненти, форми, принципи, механізм.

Vaskivska K., Decyk O., Prokopyshak O. FINANCIAL PROVIDER OF INVESTMENT ACTIVITIES OF BUSINESS ENTERPRISES: THEORETICAL ASPECTS

In the article the essence of financial support of investment activity of business entities is theoretically substantiated. The forms of financial support of investment activity of business entities are analyzed: investments; Lending; State financing; Self-financing; Social Insurance; Leasing; Investment consulting; Charitable work. Attention is drawn to the fact that, in accordance with the requirements of time, the principles of financial provision of investment activity of business entities, whose functioning determines the rates and efficiency of investments and activates investment activity at the state, regional and local levels, are changing. The structural components of the mechanism of financial support of investment activity of business entities, the complex use of which will ensure its effective functioning, is substantiated.

Key words: financial support, investment activity, subjects of entrepreneurship, structural components, forms, principles, mechanism.

Фінансове забезпечення виступає головним із структурних компонентів фінансової системи і впливає на формування фінансових відносин у сфері інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва. Тому доцільно розглядати суть фінансового забезпечення суб'єктів підприємництва як метод фінансового механізму. Вчені-економісти використовують різні підходи щодо трактування категорії «фінансове забезпечення». Різниця в визначенні суті даної категорії полягає в існуванні різних форм і структурних компонентів фінансового забезпечення.

Більшість науковців визначають фінансове забезпечення як метод, сукупність заходів, економічних відносин і т. д. Цілком підтримуємо Гладія С. П., що трактує «фінансове забезпечення» як узагальнюючий метод інвестування через фінансові форми як конкретні прояви категорій фінансової сфери, зовнішнього вияву механізму та його структурних елементів [14].

Виходячи із вищесказаного, вважаємо, що під фінансовим забезпеченням інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва слід розуміти

сукупність економічних відносин, що виникають у сфері інвестування щодо пошуку, залучення та ефективного використання інвестиційних ресурсів з метою фінансового забезпечення економічного зростання суб'єктів підприємництва.

А серед форм фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва виділимо: інвестування; кредитування; державне фінансування; самофінансування; соціальне страхування; лізинг; інвестиційний консалтинг; благодійну діяльність.

Більш детально проаналізуємо форми фінансового забезпечення

інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва (рис. 1). Інвестування – характеризує залучення фінансових коштів та контроль за їх використанням. Самофінансування – це процес забезпечення фінансовими ресурсами простого і розширеного

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

відтворення виробництва за рахунок власних коштів юридичних і фізичних осіб. Це вихідна форма фінансового забезпечення. Без наявності певних власних коштів розпочати будь-яку діяльність неможливо. Самофінансування тісно пов'язане з використанням кредитів, які є запозиченими коштами, і які обов'язково треба повернути за рахунок власних доходів. Кредитування як форма фінансового забезпечення характеризує тимчасове використання позичених коштів. Різновидом цієї форми є бюджетні асигнування. Це найголовніша форма фінансового забезпечення суб'єктів підприємства, яка ґрунтується на таких основних принципах: терміновість; поворотність; платність; забезпеченість; цільове використання коштів. Терміновість означає, що кредит повинен бути не просто повернений, а повернений в певний термін (обумовлений в угоді). Терміновість кредитування означає досягнення поворотності кредиту. Поворотність - цей принцип виражає необхідність своєчасного повернення отриманих від кредитора фінансових ресурсів після завершення їх використання позичальником. Платність - характеризує не тільки пряме повернення позичальником отриманих від банку кредитних ресурсів, але й оплату права на їх використання. Забезпеченість кредиту свідчить, що наявне в позичальника майно, гарантує кредитору повернення позичених коштів відповідно до укладеної угоди. Одною з форм забезпечення повернення кредиту виступає майнова застава. Принцип цільового характеру кредиту притаманний більшості видам кредиту, виражає необхідність цільового використання кредитних коштів. Державне фінансування як форма фінансового забезпечення означає асигнування з бюджетів усіх рівнів на безоплатній основі, цільові державні інвестиційні програми і т. д. Соціальне страхування як форма фінансового забезпечення суб'єктів підприємства передбачає такі важливі види соціально-економічної підтримки працівників, як грошові виплати, компенсація, витрати на лікування, реабілітацію, перепідготовку та перекваліфікацію відповідно до потреб підприємств, що пов'язане з інноваційною діяльністю. Лізинг як форма фінансового забезпечення суб'єктів підприємства передбачає використання своїх власних фінансових ресурсів. Ця форма фінансування дає можливість усім суб'єктам підприємства одержувати необхідні машини і обладнання без значних витрат, а також не мати проблем із старінням засобів виробництва. Лізинг є специфічною формою фінансового забезпечення щодо фінансування та активізації збуту, що ґрунтується на збереженні права власності на товар за орендодавцем.

Інвестиційний консалтинг - це одна з форм фінансового забезпечення, що полягає в збереженні й нарощуванні економічного потенціалу суб'єктів підприємства і є найважливішим завданням сучасного бізнесу. Суть благочинної діяльності як форми фінансового забезпечення полягає у виділенні коштів суб'єктам підприємства на безповоротній і безоплатній основі, зокрема, фінансування від громадських, добродійних фондів і організацій, гранти від міжнародних організацій і т.д.

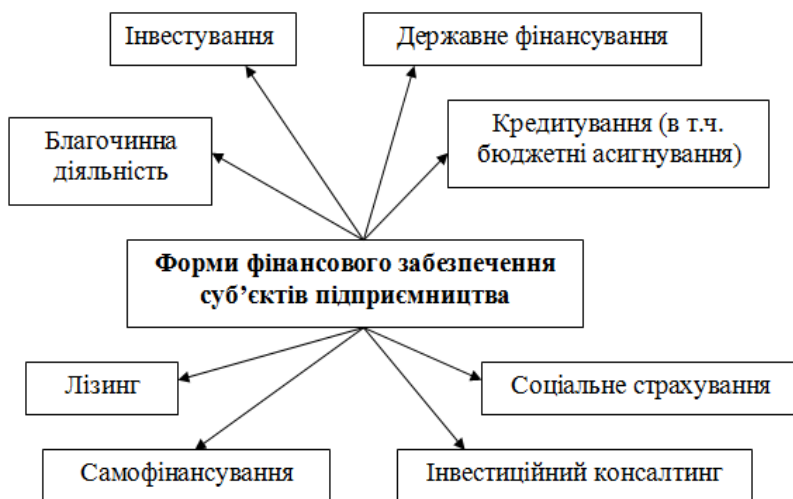

Рис. 1. Форми фінансового забезпечення суб'єктів підприємства*

*опрацьовано на основі джерела [1]

Відповідно до вимог часу змінюються і принципи фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємства. Серед основних принципів можна виділити наступні (рис. 2): законність; науковість; збалансованість; комплексність; адекватність; оперативність і гнучкість; своєчасність; цільова спрямованість; перманентність. Принцип законності є загальним для всіх суб'єктів підприємства. Сутність його полягає в неухильному виконанні вимог законів й основаних на них нормативних документів, тобто законність - це обов'язкове виконання вимог законодавства всіма суб'єктами підприємницької діяльності. Принцип науковості характеризує тісний взаємозв'язок науки, освіти і практики в умовах розвитку інвестиційного суспільства, метою якого є економічне зростання суспільства в цілому. Принцип збалансованості означає співвідношення прикладних і наукових досліджень у сфері інвестування. Принцип комплексності означає, що сталий розвиток характеризує формування цілісних, збалансованих територіальних, соціальних, економічних та екологічних систем, здатних до саморегулювання. Принцип адекватності характеризує визначення інвестиційного потенціалу суб'єктів підприємства щодо стабільного розвитку економіки. Принцип оперативності й гнучкості реагування на запобігання впливу дестабілізуючих чинників на процес

фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва. Принцип своєчасності означає, що навіть оптимальна діяльність, розрахована на отримання найбільшого ефекту, може виявитися некорисною, якщо її результат отриманий занадто пізно. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва корисне або ефективно тоді, коли воно необхідне у конкретний момент. Принцип цільової спрямованості характеризує визначення пріоритетних напрямів діяльності суб'єктів підприємництва, які можуть змінюється на кожному етапі розвитку виробництва відповідно до вимог часу і ринку. Принцип перманентності означає розробку заходів, щодо підтримки адекватного рівня фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва відповідно до їх вектору розвитку.

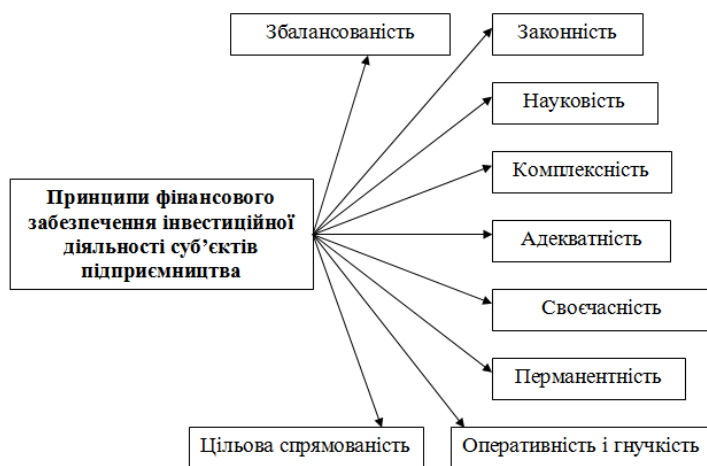

Рис. 2. Принципи фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва*

**власне опрацювання*

Отже, функціонування принципів фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва визначає темпи і ефективність інвестицій та активізує інвестиційну діяльність на державному, регіональному та локальному рівнях.

Доцільним також є розгляд категорії «фінансове забезпечення» як структурний компонент механізму фінансового забезпечення. Відповідно до проблеми нашого дослідження побудуємо механізм фінансового забезпечення інвестиційного розвитку суб'єктів підприємства. Під «механізмом» (що вживається стосовно різних фінансових процесів) розуміємо сукупність економічних відносин і процесів функціонування і розвитку суб'єктів господарювання.

Фінансовий механізм поєднує об'єктивну та суб'єктивну сторони, де об'єктивна сторона – це дія об'єктивних економічних законів, які управляють механізмом, сукупність причинно-наслідкових зв'язків і категорій, а суб'єктивна сторона механізму – це діяльність усіх суб'єктів ринку на основі потреб, інтересів і цілей. Як впливає із визначення

механізмів, основою будь-якого економічного механізму є певний взаємозв'язок між економічними явищами, через який здійснюється вплив економічних законів на економіку.

Вчений економіст І. Я. Чугунов визначає зв'язок у бюджетній сфері як бюджетні відносини, що “виникають між державою та суб'єктами відтворення в процесі формування та використання грошових коштів, необхідних для виконання функцій держави – економічних, соціальних, управлінських, зовнішньополітичних тощо” [6, с. 8]. Отже, об'єктивна основа функціонування фінансового механізму змінюється, якщо в економічну сферу втручається держава, політика якої спрямовуватиме взаємовідносини між суб'єктами ринку з огляду на державні інтереси. Як справедливо зазначає Н. Іванов, у такому випадку об'єктивність механізму взаємодії втрачає природність взаємовідносин, що ґрунтуються на рівновазі попиту і пропозиції, заощаджень та інвестицій тощо [4, с. 19]. Таким чином, внаслідок проведення державної політики в межах певного господарського механізму виникають передумови для формування штучних економічних механізмів, які виконують роль початкового стимулу й механізму регулювання подальшого розвитку подій у ланцюгу економічних явищ. Сформовані економічні механізми у загальному розумінні є інструментами, що спрямовують діяльність суб'єктів господарювання (соціально-економічні процеси) у русло економічної політики держави.

Погоджуємось із вченими-економістами Г. В. Возняк і Л. В. Лисяк, які відмічають, що пізнання способу дії фінансових механізмів дає змогу: зрозуміти логіку розвитку бюджетних відносин країни; прогнозувати їх розвиток; уникати створення ситуації протидії фінансових механізмів, які призводять до загального погіршення стану економіки [2, с. 671-676; 5, с. 68-127].

На нашу думку, основними структурними компонентами механізму фінансового забезпечення інвестиційного розвитку суб'єктів підприємства є:

важелі, інструменти, методи. Тому механізм фінансового забезпечення інвестиційного розвитку суб'єктів підприємства можна представити як сукупність різних форм і методів використання фінансів з метою забезпечення реалізації інвестиційної політики в межах економічної системи. До елементів даного механізму належать форми фінансових ресурсів, методи їх формування, система законодавчих норм і нормативів. Саме множинність фінансових взаємозв'язків обумовлює (визначає) використання великої кількості видів, форм і методів їх організації (елементів фінансового механізму). На основі знання дії економічних законів, закономірностей розвитку фінансів, завдань економічної та фінансової політики встановлюються методи розподілу суспільного продукту, передбачаються види платежів, форми руху

(мобілізації) грошових потоків, визначаються принципи і напрями використання фінансових ресурсів. Для ефективного використання фінансових ресурсів велике значення має планування і прогнозування, нормативне оформлення способів, які застосовуються в процесі організації фінансових відносин, контроль за правильністю використання різних видів, форм і методів фінансових відносин, тобто фінансове забезпечення.

Більш детально розглянемо структурні компоненти механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва. Зокрема, до *методів* механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва відносимо: фінансове планування, прогнозування та регулювання, зовнішнє фінансування, оподаткування, валютне регулювання, матеріальне стимулювання й відповідальність, страхування, оренда, факторинг, оперативне та фінансове управління, аудит. До *важелів* механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва відносимо: прибуток, інвестиційний дохід, кредитну систему, інвестиції, бюджетні асигнування, орендну плату, амортизаційні відрахування, систему цін, інновації, податки, страхові платежі, норми штрафів, пені та санкції, дивіденди, валютні курси, франшиза, дисконт. До *інструментів* механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва відносимо: бізнес-план, стратегічний план, субвенції, дотації, податки, обов'язкові збори, неподаткові платежі, норми амортизаційних відрахувань, орендна плата, процент за кредит, дотації, субсидії, збори, штрафи, санкції, пеню, премії, державна підтримка, фінансові стимули, кредитні гарантії, процентні ставки за кредит, норми амортизації, страхові платежі та ін.

Разом з тим, до структурних компонентів механізму фінансового забезпечення інвестиційного розвитку суб'єктів підприємництва слід віднести суб'єкти підприємництва: приватні підприємства, кооперативи, господарські товариства, фермерські господарства, сільськогосподарські підприємства, домогосподарства, неприбуткові організації. Структурними компонентами механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва є *нормативно-правове та інформаційно-комунікаційне забезпечення*: закони Верховної ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази, листи міністерств та департаментів, статuti суб'єктів підприємництва, інструкції, нормативи, норми, соціальні стандарти, тарифні ставки, фінансова та бухгалтерська звітність суб'єктів підприємництва, засоби масової інформації, Інтернет ресурси, інформаційно-комунікаційні технології. Зокрема, інформаційно-комунікаційне забезпечення полягає у використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій при аналізі, моніторингу даних фінансової, бухгалтерської та статистичної звітності.

Комплексне використання всіх структурних компонентів механізму забезпечить ефективне його функціонування. Результатом функціонування

механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва є зростання прибутковості, підвищення його конкурентності в ринковому середовищі.

Отже, на основі системно-комплексного підходу, із врахуванням нормативно-правового, інформаційно-комунікаційного забезпечення, розглядаємо механізм фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва як узгоджену систему використання інструментів таких як, стратегічний план, бізнес-план, страхові внески, субвенції, дотації з Державного бюджету, інвестиційні програми, страхові виплати, гарантійні виплати, стимули, санкції та важелів (прибуток, система збалансованого функціонування суб'єктів підприємництва та ін.). Фінансове забезпечення виступає структурним компонентом загальної системи формування та реалізації інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва. Обсяги та форми фінансового забезпечення, пріоритетність та співвідношення між ними впливають на механізм прийняття управлінських рішень, їх подальшу реалізацію в процесі інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва.

Список використаних джерел

1. Васильківська К. В. Механізм фінансового забезпечення розвитку приміських територій / К. В. Васильківська, О. В. Чопик, О. І. Децик // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Зб. наук. пр. Луцький національний технічний університет. Вип. 12 (45). - Ч. 2.- Редкол.: відп. ред. де.н., професор Герасимчук З. В. - Луцьк, 2015. - С. 21-30.
2. Возняк Г. В. Сучасні теорії та парадигми регіонального розвитку: практичний вимір для України / Г. В. Возняк / Глобальні та національні проблеми економіки, 2015. - № 5. - С. 671-676.
3. Гладій С. Фінансовий механізм інвестування інноваційного розвитку: теоретико-методологічний підхід до управління [Електронний ресурс] / С. Гладій // Наука молода. — 2005. — № 3. — Режим доступу : http://www.library.tane/edu.ua/images/nauk_vydannya/gHL8ef.pdf.
4. Иванов Н. И. Проблемы формирования инвестиционной деятельности / Н. И. Иванов // Инвестиции: ресурсы, механизмы стимулирования : сб. научн. тр. / Редкол.: Н. И. Иванов (отв. ред.) и др. — Донецк, 1997. — С. 19.
5. Лисяк Л. В. Бюджетна політика в системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України : монограф. / Л.В. Лисяк. — К. : ДНУ АФУ, 2009. — 600 с.
6. Чугунов І. Я. Теоретичні основи системи бюджетного регулювання / І. Я. Чугунов. — К. : НДФІ, 2005. — 259 с.

References

1. Vas'kiv's'ka K. V., Chopyk O. V., Detsyk O. I. & Herasymchuk Z. V. (2015). *Mekhanizm finansovoho zabezpechennya rozvytku prymis'kykh terytoriy [Mechanism of financial provision of development of suburban territories]. Seriya «Oblik i finansy» [Series "Accounting and Finance"]*. Zb. nauk. pr. Luts'kyu

natsional'nyy tekhnichnyy universytet [Sciences Lutsk National Technical University]. Vol. 12 (45), T. 2, Luts'k, pp. 21-30.

2. Voznyak H. V. (2015). *Suchasni teoriyi ta paradyhmy rehional'noho rozvytku: praktychnyy vymir dlya Ukrayiny [Modern theories and paradigms of regional development: a practical dimension for Ukraine]*. Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky [Global and national problems of the economy]. Vol. 5, pp. 671-676.

3. Hladiy S. (2005). *Finansovyy mekhanizm investuvannya innovatsiynoho rozvytku: teoretyko-metodolohichnyy pidkhid do upravlinnya [Financial Mechanism for Investing in Innovation Development: The Theoretical and Methodological Approach to Management]*. Nauka moloda — Science Young. Vol. 3.

Retrieved from: http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/gHL8ef.pdf.

4. Yvanov N. Y. (1997). *Problemy formirovaniya ynvestytsyonnoy deyatel'nosti [Problems of formation of investment activity]*. Ynvestytsyy: resursy, mekhanizmy stymulirovaniya [Investments: resources, mechanisms of stimulation]. Donetsk, pp. 19.

5. Lysyak L. V. (2009). *Byudzhetna polityka v systemi derzhavnoho rehulyuvannya sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Ukrayiny [Budget policy in the system of state regulation of socio-economic development of Ukraine]*. K.: DNU AFU, 600 p.

6. Chuhunov I. Ya. (2005). *Teoretychni osnovy systemy byudzhetnoho rehulyuvannya [Theoretical Foundations of the Budget Control System]*. Kyiv: NDFI, 259 p.

УДК 336.1

І. І. Пасінович

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання
Національного університету імені Івана Франка, м. Львів

Л. В. Іванець

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту організацій
НУ «Львівська політехніка»,
директор Львівського техніко-економічного коледжу
НУ «Львівська політехніка», м. Львів

**НЕОБХІДНІСТЬ І НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖКГ**

У статті розглядаються проблеми фінансового забезпечення підприємств ЖКГ як визначального фактору їх функціонування та розвитку. Доведено, що покращення фінансування ЖКГ шляхом подальшого підвищення тарифів згідно діючої методики ціноутворення не дають відповідного ефекту. Назріла реформа модернізації механізму фінансового забезпечення підприємств ЖКГ, використання альтернативних форм фінансування галузі, стимулювання інвестицій в цей життєво важливий сектор національного господарства.

Ключові слова: комунальна власність, житлово-комунальне господарство, дотації, тарифи, інвестиції, аудит, податкові пільги, місцеві облигації.

Pasinovych I., Ivanets L. THE NEED AND WAYS OF MODERNISING OF MECHANISM OF FINANCIAL SUPPORT OF HOUSING AND PUBLIC UTILITIES SECTOR

The problem of financial support of housing and public utilities sector as a key factor of functioning and development of enterprises is examined. It is proved that improvement of financing housing and public utilities sector by further rising of tariffs according to current methodics of pricing is ineffective. There is a need in modernization of mechanism of financial support of housing and public utilities sector enterprises, using alternative forms of financing of this field, stimulating investments in this vital sector of national economy.

Key words: community property, house and public utilities, grants, tariffs, investments, audit, tax allowances, local authorities stocks.

Житлово-комунальне господарство (ЖКГ) – основа муніципальної економіки. ЖКГ – це сектор, у якому за ринкових умов господарювання складно

досягнути балансу між економічною ефективністю та соціальною необхідністю, оскільки підприємства ЖКГ надають суспільно важливі послуги. З одного